

ZAPISNIK

sa Prve zajedničke sjednice Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje, Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu i Odbora za rodnu ravnopravnost održane 23. februara 2018. godine

Sjednica je počela u 13 sati.

Predsjedavala je Nada Drobnjak, predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost.

Sjednici su prisustvovali članovi/ce Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje, Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu i Odbora za rodnu ravnopravnost.

Shodno članu 75 stav 1 Poslovnika Skupštine Crne Gore sjednici su prisustvovali: Kemal Purišić, ministar rada i socijalnog staranja; Mevludin Nuhodžić, ministar unutrašnjih poslova; Kenan Hrapović, ministar zdravlja.

Takođe, po pozivu sjednici su prisustvovali i predstavnici NVO sektora, i to: Ljiljana Raičević, Sigurna ženska kuća; Nataša Međedović, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić; Aleksandra Nenezić, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić; Gabrijela Simonović, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Ulcinj; Nina Kolenović, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilje – Plav; Biljana Zeković, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica; Sabina Talović, Bona Fide – Pljevlja; Fana Delija, Centar za romske inicijative; Maja Raičević, Centar za ženska prava i Aida Petrović, Crnogorski Ženski Lobi.

Pored predstavnika NVO sektora, sjednici su prisustvovali i Siniša Bjeković, zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda; Lia Magnaguagno, program menadžerka Programa za demokratizaciju Misije OEBS-a u Crnoj Gori kao i Kaća Đuričković, iz Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), kao i Goran Kušević, direktor Direktorata za socijalno staranje i dječju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja; Snežana Vujović, viša policijska inspektorka za suzbijanje maloljetničke delikvencije i nasilja u porodici; Sanda Ivanović, savjetnica u Ministarstvu unutrašnjih poslova; Slađana Pavlović, generalna direktorica Direktorata za međunarodnu saradnju i harmonizaciju propisa u Ministarstvu zdravlja.

Rad sjednice pratili su i predstavnici medija.

Za sjednicu je predložen i jednoglasno usvojen sljedeći:

DNEVNI RED:

Konsultativno saslušanje Kemala Purišića, ministra rada i socijalnog staranja, Mevludina Nuhodžića, ministra unutrašnjih poslova i Kenana Hrapovića, ministra zdravlja, na temu: „Zaštita i podrška ženama žrtvama nasilja i žrtvama nasilja u porodici“

Sjednicu je otvorila poslanica Nada Drobnjak, predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost, navodeći da su Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje, Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu i Odbor za rodnu ravnopravnost, na osnovu člana 66 i 73 Poslovnika Skupštine Crne Gore, na sjednicama održanim 13. i 14. februara t.g, odlučili da održe zajedničku sjednicu na kojoj će se obaviti Konsultativno saslušanje Kemala Purišića, ministra rada i socijalnog staranja, Mevludina Nuhodžića, ministra unutrašnjih poslova i Kenana Hrapovića, ministra zdravlja, na temu: „Zaštita i podrška ženama žrtvama nasilja i žrtvama nasilja u porodici“. Predsjedavajuća se zahvalila prisutnim učesnicima skupa na odzivu i istakla važnost organizovanja Prve zajedničke sjednice tri skupštinska odbora, navodeći da je ideja za održavanjem sjednice koja će biti posvećena ovako značajnoj temi, proistekla iz inicijative upućene od strane NVO Sigurna ženska kuća. Nakon što je ukratko izložila planirani način rada na sjednici, poslanica

Drobnjak je kazala da će tri Odbora na nekoj od narednih sjednica usaglasiti zaključke i preporuke koji se odnose na predmetno konsultativno saslušanje.

Dajući kratak osvrt na temu konsultativnog saslušanja, poslanica Drobnjak je navela da je nasilje nad ženama i nasilje u porodici globalni problem, koji je itekako zastupljen u Crnoj Gori, i koji rezultira nalazima da je svaka treća žena u svom životu bila žrtva nekog vida nasilja, da djevojčice trpe nasilje, kao i da je sve više ranih i prisilnih brakova, prvenstveno među pripradnicima romske i egipćanske populacije. Istakla je da je nasilje u porodici u Crnoj Gori kriminalizovano 2002. godine, 2010. godine u Skupštini Crne Gore usvojen je Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, a podsjetila je i da je Crna Gora država koja je u prvih deset potvrdila Konvenciju Savjeta Evrope o suzbijanju i sprječavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Sve ovo, kako je kazala poslanica Drobnjak, predstavlja dobar normativni okvir koji garantuje zaštitu, ali je i dodala da praksa dominantno pokazuje da je nasilje itekako zastupljeno. S tim u vezi, zaključila je da je neophodno pronaći još bolje načine da se žrtvama nasilja pomogne, kao i da nasilnici budu adekvatno kažnjeni.

Kemal Purišić, ministar rada i socijalnog staranja, u svom izlaganju, naveo je da nasilje u porodici ne treba tretirati kao privatnu stvar, već kao ozbiljan društveni problem. Istraživanje UNDP-a, sprovedeno 2017. godine pokazalo je da je svaka druga žena žrtva nekog vida nasilja, 50% žrtava nikad nije prijavilo nasilje, svaka druga žrtva je rekla porodici da trpi nasilje, dok je svaka peta žrtva prijavila nasilje institucijama, kao i da je 40% ostalo imuno na nasilje. Kako je naveo ministar Purišić, Crna Gora se obavezala međunarodnim sporazumima da će sprječavati nasilje u porodici i pružiti zaštitu žrtvama, što je pretočeno u Strategiju zaštite od nasilja u porodici za period 2016-2020. godina. Ipak, naveo je ministar, razne prepreke sprječavaju punu implementaciju potvrđenih međunarodnih sporazuma, koje se ogledaju u dugoj tradiciji očuvanja porodice po svaku cijenu, uz tolerisanje nasilja, trpljenje nasilja i prikriivanje istog. Pored ovog, prisutna je i pojava opravdanja nasilja, prevashodno nad ženama i djecom, tretiranje nasilja kao privatnog problema, potčinjen položaj žena u društvu i porodici, razne predrasude, nehumani stavovi, nedovoljna edukovanost odgovornih aktera da primjene međunarodne standarde ljudskih prava u ovoj oblasti i sl. Nadalje, kako je kazao, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Vlada Crne Gore su uz podršku UNICEF-a u 2017. godini realizovali obimnu kampanju „Zaustavimo nasilje“, koja je doprinijela promjeni stavova javnog mnjenja u pozitivnom smjeru, tako da je nasilje postalo vidljivije. Takođe, kako je istakao ministar Purišić, povećanje broja prijavljenih slučajeva nasilja ukazuje na činjenicu da se polako u društvu formira svijest o neprihvatljivosti nasilja, i da sazrijeva shvatanje o tome da se položaj žena mora poboljšati. S tim u vezi, u prethodnoj godini, Centru za socijalni rad prijavljeno je 1290 slučajeva nasilja u porodici, što predstavlja porast u odnosu na prethodnu godinu. Naveo je da je Vlada takođe, donijela i Strategiju za prevenciju i zaštitu djece od nasilja za period 2017-2021. godina, u kojoj su predstavljene mjere za inteziviranje rada na zaštiti i drugim vidovima pomoći djeci i adolescentima, koji su bili izloženi nekom vidu nasilja ili seksualnog zlostavljanja. Nadalje, ministar Purišić je kazao da je potrebno obezbijediti pravnu zaštitu žrtvama nasilja, zaštitu prava i privatnosti žrtava prilikom svjedočenja, naročito kada su u pitanju djeca, efikasnu primjenu prava kao i smanjenje rizika od ponavljanja nasilja, kao i da će Ministarstvo rada i socijalnog staranja, u dijelu svoje nadležnosti, maksimalno uložiti napore u izgradnji sistema socijalne zaštite sa eliminacijom nasilja, kao prioritarnim ciljem u tim aktivnostima. U tom smislu, ministar je kazao da je otvoren krizni centar u Herceg Novom početkom 2018. godine, dok će sljedeći krizni centri biti otvoreni u Baru, Plavu i Petnjici, a u planu je i otvaranje skloništa na sjeveru Crne Gore. U planu je i formiranje radne grupe iz svih institucija koje su bile uključene u izradi prvobitnog Protokola o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici, te će izmjena pomenutog Protokola biti izvršena u trećem kvartalu 2018. godine. Na kraju izlaganja, ministar je istakao da je formiran i Operativni tim sačinjen od više nadležnih institucija, razni servisi, ali i kampanje o podizanju svijesti, a sve u cilju poboljšanja stanja i rješavanja ovog kompleksnog društvenog problema.

Mevludin Nuhodžić, ministar unutrašnjih poslova, kazao je da je nasilje nad ženama i nasilje u porodici oblik kršenja ljudskih prava, čija priroda onemogućava žene i druge članove porodice da uživaju osnovne ljudske slobode. Uprkos značajnim reformama u strateškom i zakonodavnom smislu, potrebno

je dodatno osnažiti sistemsko i sinergijsko djelovanje različitih državnih organa u sprječavanju i suzbijanju ovog savremenog društvenog problema. Osvrćući se na statističke podatke, ministar Nuhodžić je kazao da je u 2017. godini registrovano 200 krivičnih djela iz člana 220 Krivičnog zakonika Crne Gore i šest krivičnih djela koja se dovode u vezu sa nasiljem u porodici a kvalifikovana su drugačije. Za navedena djela podnijete su 203 krivične prijave, osumnjičena su 203 lica, od kojih 193 muškog pola a deset ženskog pola. Od tog broja, 42 lica su povratnici u izvršenju navedenih krivičnih djela „nasilje u porodici“. Dalje je naveo da je u Ministarstvu unutrašnjih poslova u ovoj oblasti angažovano oko tridesetak lica, dodajući da će taj broj u toku 2018. godine porasti za još 50 službenika, koji će proći određene edukacije iz te oblasti i obučiti se da na adekvatan način odgovore na izazove koji se odnose na svaki vid nasilja u porodici. S tim u vezi, istakao je ministar, sa UNDP-jem će se raditi na sprovođenju obuka a sve u cilju jačanja stručnih kapaciteta i podizanja nivoa svijesti policijskih službenika o poštovanju ljudskih prava, identifikovanju i procjeni rizika od nasilja, uključujući i propisivanje standarda propisanih nacionalnim i međunarodnim dokumentima. U okviru programa Obuke policijskih službenika na temu rodne ravnopravnosti, poseban modul se odnosi na nasilje u porodici, koja je definisana Strategijom razvoja Uprave policije kao obavezna za sve policijske službenike. Tokom prošle godine, kako je kazao ministar Nuhodžić, u centrima i odjeljenjima bezbjednosti održane su 32 obuke za više od 400 službenika i rukovodilaca policije, a važno je istaći i da je u saradnji sa civilnim sektorom izrađen i Priručnik za postupanje policijskih službenika u slučajevima nasilja u porodici, koji je prosljeđen nadležnim službenicima u svim odjeljenjima bezbjednosti. Privodeći kraju svoje izlaganje, ministar je istakao da je, kada je ovaj kompleksan društveni problem u pitanju, najbitnije raditi na promjeni i podizanju svijesti, kako bi se mnogo više prijavljivali slučajevi nasilja. Takođe, slučajevi nasilja nad ženama i nasilja u porodici, kako je istakao, jesu i biće prioritetni u radu Ministarstva unutrašnjih poslova, te da se zajedničkim aktivnostima svih nadležnih institucija pokazuje izvršiocima ovih krivičnih djela da se takav vid nasilja neće tolerisati, da će biti oštro kažnjavani, te da će država biti podrška i oslonac zaštite svakoj žrtvi.

Kenan Hrapović ministar zdravlja, u svojoj riječi, kazao je da su u skladu sa međunarodnim standardima države odgovorne za suzbijanje, sprovođenje istrage i krivično gonjenje svih oblika ljudskih prava, što se između ostalog odnosi i na nasilje u porodici. Kako je naveo, nijedno društvo ne smije da dozvoli, odnosno da ignoriše porodično nasilje ili nasilje nad djecom, a njegovo sprječavanje zahtjeva multidisciplinarni institucionalni pristup te da je s tim u vezi, Ministarstvo zdravlja neizostavna karika u tom lancu institucija. Strateškim okvirom, koji je uspostavljen na osnovu domaćih i međunarodnih propisa koji regulišu ovu oblast, definisana su opredjeljenja Crne Gore u smislu suzbijanja porodičnog nasilja, odnosno nasilja nad djecom. Naglasio je da je shodno Zakonu o zaštiti od nasilja, Ministarstvo zdravlja zaduženo za zaštitnu mjeru obaveznog liječenja od zavisnosti, a partner je u realizaciji mjere obaveznog psihosocijalnog tretmana. Ministarstvo zdravlja se, takođe, pridružuje globalnim naporima sa ciljem promovisanja rješenja jačanja globalnih obaveza, a u cilju okončanja svih oblika porodičnog i nasilja nad djecom. Dokument koji jasno propisuje postupanje zdravstvenih institucija u vezi sa porodičnim nasiljem i nasiljem nad ženama, kazao je ministar Hrapović, jeste Prokol o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici koji je zvanično potpisan u Podgorici novembra 2011. godine, a koji naglašava potrebu i podsticanje uspostavljanja multidisciplinarnе saradnje, sa jasno razrađenim postupanjima svakog sistema, odnosno institucije u Crnoj Gori. U vezi sa gore navedenim, ministar Hrapović je naglasio da je Crna Gora u prethodnom periodu pažnju usmjerila ka uspostavljanju zakonskog i institucionalnog okvira za sistemsko rješavanje nasilja u porodici, te da se dalje mora obezbijediti puna implementacija navedenog zakonskog okvira i realizovati sve aktivnosti predviđene strateškim dokumentima. S tim u vezi, Ministarstvo zdravlje će u narednom periodu posvetiti pažnju razvijanju medicinske edukacije, koja će podizati znanje, vještine i senzibilitet profesionalaca u zdravstvenim institucijama; unaprjeđenju evidentiranja i izvještavanja o slučajevima nasilja; unaprjeđenju registra traumatizama na nacionalnom nivou, nastaviti sa kontinuiranim sprovođenjem internih i eksternih kontrola rada zdravstvenih ustanova, a u cilju poštovanja uspostavljenih procedura i protokola. Takođe, u saradnji sa civilnim sektorom i medijima, Ministarstvo zdravlje će, kroz afirmativne akcije poput tribina, informativnog materijala, i

medijskog nastupa, doprinosti podizanju svijesti i znanja o pravima žrtava i načinima na koji mogu dobiti zaštitu. Na samom kraju svog izlaganja, ministar Hrapović je ponovio da sve navedene aktivnosti zahtijevaju podršku i biti realizovane u saradnji sa velikim brojem državnih institucija, nevladinog sektora, kao i svakog pojedinca.

Predsjedavajuća, poslanica Nada Drobnjak dala je riječ poslaniku Suadu Numanoviću, predsjedniku Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje.

Poslanik Suad Numanović, je u svojoj riječi naveo, da je nasilje nad ženama i nasilje u porodici, i dalje jedan od prioritetnih problema u oblasti rodne ravnopravnosti, odnosno problem koji se i dalje tretira kao porodično/privatni problem, o čemu govori podatak da 41% građana/nki u kriznim situacijama daje prednost očuvanju porodice, a ne očuvanju prava pojedinca/nki. Poslanik Numanović je kazao da je Vlada Crne Gore 2017. godine, donijela Plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti za period 2017-2021, sa pratećim akcionim planom koji predviđa mjere, nosioce, partnere na realizaciji mjera, rokove, finansijska sredstva i indikatore. Kako je istakao poslanik Numanović, statistika upozorava da je 20% svih žena doživjelo bar jedan oblik ekonomskog nasilja, 17% je doživjelo bar jedan oblik fizičkog nasilja, 38% psihičko i 7% seksualno nasilje. Takođe, informacija koja pokazuje da je, u proteklih 6 godina došlo do značajnog povećanja broja prijavljenih slučajeva nasilja u porodici, svakako ukazuje na vidljivost ovog fenomena ali, ujedno ukazuje i na činjenicu da je unaprijeđen okvir koji stimuliše žrtve da prijave nasilnika i naprave korak ka izlasku iz situacije u kojoj su se našle. Kako je istakao poslanik Numanović, tome u prilog ide podatak da je 2009. godine bilo 481 prijavljenih slučajeva, dok je u 2016. godini, prema zvaničnim institucionalnim izvještajima, broj prijavljenih slučajeva bio oko 1300. Ono što posebno brine jeste podatak da je posljednjih godina, povećan broj ubistava žena (supruga/partnerki) od strane lica koja su više puta prijavljivana i privođena zbog nasilja u porodici. Takođe, ono što predstavlja problem u procesu sprječavanja i suzbijanja nasilja, jeste loš multisektorski odgovor na nasilje u porodici, iako postoji Protokol o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici koji sadrži jasne instrukcije o proceduri i institucionalnoj saradnji u vezi sa porodičnim nasiljem i nasiljem nad ženama, sa detaljno objašnjenom ulogom policije, zdravstvenog, obrazovnog sistema i sistema socijalne zaštite. U nastavku izlaganja, iznio je podatak koji dodatno zabrinjava a govori da građane Crne Gore nasilje u porodici i nasilje nad ženama košta 9,3 miliona eura godišnje (11.500 eura po prijavljenom slučaju), dok ono neprijavljeno nasilje državu košta 233,2 miliona eura, upućuje na to da se, u svim segmentima društva, treba insistirati na prijavljivanju slučajeva nasilja. Poslanik Numanović je pohvalio rad i istakao doprinos koji nevladin sektor daje kada je u pitanju nasilje u porodici i nasilje nad ženama. Takođe, kako je dalje naveo, formiran je novi institucionalni mehanizam, Nacionalni savjet za rodnu ravnopravnost, koji prati sprovođenje politike rodne ravnopravnosti na nacionalnom i lokalnom nivou, u kojem su zastupljeni i predstavnici NVO-a, sa 4 svoja predstavnika, kao i da jednim od odbora savjeta - Odborom za zaštitu od nasilja u porodici i nasilja nad ženama, predsjedava upravo predstavnica NVO-a u Savjetu. Kada je u pitanju evidencija, mišljenja je da ista mora biti efikasnija, i dodao da je, pored dobrog zakonodavnog i institucionalnog okvira, neophodno da se preventivno djeluje na suzbijanje pojave svakog vida nasilja, kroz podizanje svijesti svih segmenata društva, i to kroz konstantnu edukaciju svih nivoa društva.

Poslanik Željko Aprcović, predsjednik Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu, na početku svoje diskusije, postavio je pitanje, odnosno iznio dilemu, kako je moguće da uz dobar normativni okvir i zakonska rješenja, kao i ratifikovana međunarodna dokumenta iz ove oblasti, iz godine u godinu raste broj žrtava nasilja u porodici, kako žena tako i djece. Kao što su raniji govornici naveli, ponovio je da je jedan od glavnih problema nepostojanje svijesti žrtava nasilja, ali i crnogorskog društva u cjelini. Dodao je da je mali broj procesuiranih slučajeva nasilja u porodici i nasilja nad ženama, od kojih je još manji broj završio osuđujućom presudom. Finansijska nesamostalnost žena, takođe, predstavlja poteškoću koja dodatno utiče na zastupljenost nasilja i neprijavljivanja istog. Osvrnuvši se na potvrđene i ratifikovane međunarodne sporazume i konvencije, ali i donesene Strategije, poslanik Aprcović je ukazao na važnost prevencije, koja može biti ključ uspjeha u borbi protiv svakog vida nasilja u porodici. S tim u vezi, posebnu zahvalnost je potrebno uputiti nevladinom sektoru, koje su u direktnom kontaktu sa žrtvama nasilja. U

svom daljem izlaganju, postavio je pitanje ministru unutrašnjih poslova, vezano za Operativni tim koji je oformio, šta će biti njegovi prioriteti u narednom periodu. Takođe, poslanik Aprcović je uputio pitanje i ministru Kemal Purišiću kada će na sjeveru, ali i u središnjoj regiji Crne Gore biti otvoreni krizni centri za žrtve nasilja, iz razloga što će se na taj način žena osjetiti i uvaženom i zaštićenom. Takođe, ono što je dalje interesovalo poslanika Aprcovića vezano je za iznos dodijeljenih novčanih sredstava za SOS liniju u Nikšiću, imajući u vidu da svaki vid finansijske podrške takvim organizacijama itekako znači, u smislu svrsishodnijeg i boljeg funkcionisanja i ostvarivanja ciljeva zbog kojih su osnovane.

Poslanica Nada Drobniak, predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost, u svojoj diskusiji je je kazala da se jasno može zaključiti da Crna Gora ima dobar normativni okvir, kao i ratifikovane međunarodne sporazume i konvencije, kada je u pitanju pojava nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Mišljenja je da vjekovna neravnomjerna raspodjela moći između muškaraca i žena predstavlja i dalje suštinu opstajanja nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Istraživanje koje je rađeno od strane UNDP-a i Ministarstva za ljudska i manjinska prava, a koje je prezentovano na sjednici Ženskog parlamenta u decembru prethodne godine, poslalo je uznemiravajuću poruku da patrijarhalni stavovi i tradicionalni modeli ponašanja opstaju i da su još uvijek na djelu. Ono što je takođe zabrinjavajuće, jeste činjenica da žrtve imaju zadržku da prijave nasilje iz straha od reakcije u nadležnim institucijama. U vezi sa svim gore navedenim, poslanica Drobniak je ukazala na značaj edukacije cijelog društva, u cilju promjene društvenog konteksta, ali i osuđivanja i kažnjavanja svakog vida nasilja. Na kraju, ono na čemu treba dodatno raditi i uticati, prema riječima poslanice Drobniak, jesu i rani ugovoreni brakovi ali i selektivni abortusi ženske djece, čega je sve više.

Poslanica Branka Tanasijević, uzevši učešće u raspravi, kazala je da je porodično nasilje jedan od najvećih problema društva, dodajući da kada porodica ne funkcioniše kako treba, svaki uspjeh izvan porodičnog ambijenta nema poseban značaj, jer samo onaj čija je porodica stabilna stimulisan je na profesionalna i druga postignuća i napredovanje. Ono što je važno istaći, prema mišljenju poslanice Tanasijević, jeste da se u Crnoj Gori tek u poslednjih nekoliko godina na nasilje u porodici gleda kao na društveni problem, što jeste iskorak, dok sa druge strane ostaje zabrinjavajuće da je velik broj onih koji pojavu porodičnog nasilja doživljavaju kao privatni problem porodice u koji se ne treba miješati. U tom smislu, istakla je da je neophodno intezivno raditi na kampanji podizanja svijesti građana o tome koliko je porodično nasilje pogubno za cijelo društvo, iz razloga što je prevencija od neprocjenjive važnosti. Dalje u toku svog izlaganja, poslanica Tanasijević se osvrnula na važnost i značaj porodice, i srećnog djetinjstva, koje je preduslov za formiranje dobre, stabilne, odgovorne i uspješne ličnosti.

Poslanik Radule Novović, u svom izlaganju, postavio je pitanje da li su budžetom ili nekim drugim aktom Operativnog tima, koje je oformilo Ministarstvo unutrašnjih poslova, planirane marketinške aktivnosti, dok se drugo pitanje odnosilo na uporedne analize kada je u pitanju pojava nasilja, a u odnosu na okruženje.

Poslanica Maja Bakrač, članica Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje i Odbora za rodnu ravnopravnost, učestvujući u raspravi, je konstatovala da brojna istraživanja pokazuju da je u društvu evidentan problem nasilja nad ženama i nasilja u porodici, što se još uvijek tretira kao privatna sfera. Tim povodom je postavila pitanje da li je u praksi zaživjela primjena naredbe MUP-a koja se tiče udaljenja iz stana ukoliko izvršilac prekršaja nastavi ili ponovi nasilje.

Siniša Bjeković, zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, u svom obraćanju se posebno osvrnuo na ulogu Ombudsmana i njegovu nadležnost u predmetima koji se tiču nasilja u porodici, navodeći da se navedeni predmeti tretiraju kroz prekršajni i krivični postupak te da iz tog razloga Ombudsman dobija mali broj predmeta. Pored toga, ukazao je na činjenicu da na pojavu nasilja u porodici ne utiču samo ekonomski i socijalni razlozi već i postojeći zakonski okvir i njegova primjena koji su nedorečeni. To se posebno odnosi na prekršajnu i krivičnu odgovornost kao i na sudsku praksu. Takođe je mišljenja da su pomenutim Protokolom nametnute velike nadležnosti Centrima za socijalni rad u dijelu formiranja Multidisciplinarnih operativnih timova imajući u vidu njihove nadležnosti koje se tiču zaštite ovih žrtava. Tim povodom, naglasio je da bi trebalo uraditi Analizu stanja u ovoj oblasti na osnovu postojećih

indikatora i indikatora koje bi trebalo provjeriti u praksi kako bi se dobila tačna procjena stanja. Imajući u vidu navedeno, mišljenja je da bi trebalo obratiti pažnju na nadležnosti unutar institucija i efikasnost sprovođenja odluka od strane nadležnih organa. Takođe je dodao da bi u saradnji sa Ministarstvom pravde trebalo raditi na poboljšanju zaštite od nasilja u porodici kako bi se zaokružio primarni oblik zaštite ovih žrtava, imajući u vidu činjenicu da Ombudsman ne posjeduje izvršne nadležnosti.

Kada je riječ o navedenoj temi, Kaća Đuričković, predstavnica UNDP-a u Crnoj Gori, je saopštila da je Crna Gora, ratifikacijom Istanbulske konvencije, napravila značajan pomak i snažnu osnovu za dalji rad i djelovanje u ovoj oblasti. Sa aspekta UNDP-a, Đuričković je naglasila da je primarni cilj obezbjeđenje kvalitetnog zakonskog okvira. Tim povodom, osvrnula se na Zakon o zaštiti od nasilja u porodici smatrajući da je isti potrebno unaprijediti naročito u dijelu koji se tiče sankcija. Pored toga, smatra izuzetno važnom efikasnu međusektorsku saradnju i angažovanje svih aktera u društvu na polju zaštite i prevencije svih vrsta nasilja. Imajući u vidu navedeno, uputila je apel ministru rada i socijalnog staranja da se kroz zajedničku saradnju sa UNDP-em i NVO sektorom radi na formiranju kriznih centara i skloništa za pomenuta lica. Na kraju je ocijenila pozitivnim formiranje Operativnog tima od strane MUP-a, sugerišući da bi učešće predstavnika institucije Ombudsmana značajno doprinjelo radu istog.

Biljana Zeković, predstavnica NVO SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja u porodici - Podgorica je, kroz iskustva iz prakse, konstatovala da je u ovoj oblasti primjetna blaga kaznena politika i da žrtve nasilja u prekršajnom postupku u dovoljnoj mjeri ne koriste pravo na besplatnu pravnu pomoć, što se mora unaprijediti. Pored toga, ukazala je na potrebu razdvajanja poslova koji se tiču maloljetničke delikvencije i nasilja u porodici pri MUP-u, kao i na sistematizaciju radnih mjesta na sjeveru, imajući u vidu činjenicu da nedovoljan broj ljudi radi na tim poslovima kao i da nijesu dovoljno obučeni što rezultira lošom procjenom stanja. Kada je riječ o aktivnostima Tužilačke organizacije u navedenim slučajevima, Biljana Zeković je skrenula pažnju na nadležnosti državnog Tužilaštva u istražnom postupku i kod prijema prijava, s obzirom da utvrđivanje činjenica u ovim predmetima slabi na relaciji policijski službenik - tužilac. Povodom formiranja kriznih centara, dodatno je sugerisala da se uključe i predstavnici relevantnih nevladinih organizacija i UNDP-a kako bi zaštita žrtava bila što efikasnija. U odnosu na aktivnosti ministarstva zdravlja, kao bitne karike u ovom procesu, Zeković je ukazala na potrebu efikasnijeg sprovođenja mjera koje su u njegovoj nadležnosti, naročito mjere obaveznog ambulantnog liječenja, gdje nedostaju adekvatni pravilnici za praćenje njene primjene. Što se tiče psihosocijalnog tretmana, saopštila je da postoji Pravilnik o istom ali da on podrazumijeva samo strukturu ljudi koji će obavljati taj posao i da u Crnoj Gori još uvijek ne postoji Program i edukovani zdravstveni radnici što dovodi do toga da se ova mjera rijetko izriče.

Ljiljana Raičević, predstavnica NVO Sigurna ženska kuća, u svom obraćanju se osvrnula na aktuelnu situaciju u ovoj oblasti i primjere iz prakse. Tim povodom je saopštila da je nacionalni SOS telefon, u prethodnoj godini, primio više od 3.500 poziva i da se Sigurnoj ženskoj kući obratilo oko 800 osoba a da je u skloništu boravilo oko 300 lica. Takođe je istakla da od osnivanja nijesu dobili adekvatnu pomoć i podršku od države, što za posljedicu ima neuslovne prostorije za smještaj žrtava nasilja, a da se uglavnom finansiraju od strane inostranih organizacija. Imajući u vidu navedeno, Raičević je mišljenja da se u budžetu ne izdvaja dovoljno sredstava za potrebe ovih lica, što ih dovodi u još nepovoljniji položaj, i da se mora što hitnije i efikasnije reagovati.

Predstavnica NVO Crnogorski Ženski Lobi, Aida Petrović, govorila je o saradnji sa državom na polju zaštite žrtava trgovine ljudima. Tim povodom je istakla da su sa resornim ministarstvom radili na više projekata i da je namjera da država sama obezbijedi sklonište za ova lica, imajući u vidu činjenicu da se oni brinu i o maloljetnim žrtvama prosjačenja i ugovorenih dječijih brakova. Pored toga, ukazala je da je u ovim slučajevima posebno važna reintegracija žrtava u društvo o čemu se mora povesti računa.

Maja Raičević, izvršna direktorica NVO Centar za ženska prava, je saopštila da od usvajanja zakonodavnog okvira u ovoj oblasti i ratifikovanja Istanbulske konvencije specijalizovane servise podrške žrtvama nasilja još uvijek pružaju nevladine organizacije, što se mora promijeniti. U vezi sa tim, saopštila je da bi bilo veoma korisno da se u sistemu omogući žrtvama da na većem nivou iznesu svoje primjedbe

na rad institucija, imajući u vidu činjenicu da su u centrima za socijalni rad osobe nadležne za vođenje predmeta istovremeno i osobe koje daju mišljenja, što predstavlja svojevrsni konflikt interesa.

Aleksandra Nenezić, predstavnica NVO SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić, osvrnula se na dva problema koja su evidentirana u praksi a vezana su nadležnostima Ministarstva rada i socijalnog staranja. Naime, u pitanju je neadekvatno sprovođenje mjera i radnji od strane službenika centra za socijalni rad u predmetu nasilja u porodici, a koji su dužni da postupe shodno pravosnažnoj i izvršnoj sudskoj presudi. Takođe je ukazala i na problem koji se tiče insistiranja službenika centra za socijalni rad na medijaciji između žrtava nasilja i nasilnika.

Olja Stojanović, u svom obraćanju, se osvrnula na primjenu mjere udaljenje iz stana ili drugog stambenog prostora, kao oblika zaštite žrtava nasilja u porodici, ukazujući na činjenicu da sudovi za prekršaje navedenu mjeru uopšte ne izriču već se uglavnom opredjeljuju za mjeru zabrana uznemiravanja, što ukazuje na blagu kaznenu politiku prema nasilnicima a takav pristup se mora promijeniti. Takođe je pozdravila i formiranje kriznih centara za zaštitu žrtava nasilja.

Nina Kolenović, predstavnica NVO SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilje iz Plava, je kratko istakla da je organizacija ispred koje dolazi jedina u Plavu koja se bavi pitanjem zaštite žrtava nasilja u porodici i da je njihov tim obučen i spreman da bude partner prilikom formiranja kriznih centara za zaštitu pomenutih lica.

Fana Delija, ispred NVO Centar za romske inicijative, govorila je o dječijim ugovorenim brakovima iznoseći podatke koji pokazuju da je ova pojava i dalje prisutna u društvu i da se prijavljeni slučajevi, usljed nedostatka dokaza, ne procesuiraju. U vezi sa tim, mišljenja je da se zakonski okvir mora mijenjati kako bi se riješio ovaj kompleksan problem.

Sabina Talović, predstavnica NVO Bona Fide iz Pljevalja, smatra da se pitanje problematike koja je tema ovog sastanka mora riješiti kroz partnerski odnos između države i civilnog sektora, ističući da se ne smije zapostaviti ni sjeverni dio države gdje takođe postoje slučajevi porodičnog nasilja.

Odgovarajući na postavljena pitanja i komentare, ministar unutrašnjih poslova, Mevludin Nuhodžić je saopštio da je formiranje Operativnog tima u potpunosti pokazalo svoju opravdanost. Shodno tome, mišljenja je da se navedena problematika treba riješavati unutar istog s obzirom da lica koja su u njegovom sastavu najbolje poznaju ovu materiju. Ministar je takođe naglasio da od strane državnih institucija postoji puna podrška u namjeri da se nasilje u porodici ne toleriše, da se svi zajedno založe da se počinioци najoštrije kazne i da država ubuduće bude oslonac svakoj žrtvi nasilja i da se stvore bolji uslovi za nevladin sektor i njegovo funkcionisanje. Povodom pitanja poslanika Aprcovića, ministar Nuhodžić je istakao da će kao prioritete izdvojiti najkompleksnije slučajeve nasilja u porodici i da će se posebno baviti višestrukim povratnicima. Pored toga, usmjeriće pažnju na edukaciju unutar strukture tima kako bi se razvio senzibilitet postupanja administracije prema žrtvi. Kada je riječ o razdvajanju poslova maloljetničke delikvencije i nasilja, ministar je saopštio da će se kroz usvajanje novog Zakona o unutrašnjim poslovima i sistematizacije radnih mjesta stvoriti uslovi da se ovo pitanje kvalitetno riješi. Što se tiče mjere udaljenje iz stana, istakao je da podaci pokazuju da se ista primjenjuje od strane sudova ali neravnomjerno.

Kemal Purišić, ministar rada i socijalnog staranja, podsjetio je da je na osnovu člana 10 Istanbulske konvencije Vlada Crne Gore u maju 2017. godine formirala Koordinacioni odbor za koordinaciju, sprovođenje, praćenje i procjenu politika i mjera za sprječavanje i borbu protiv svih vidova nasilja obuhvaćenih Konvencijom Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Navedeno Vladino tijelo, u čijem sastavu su predstavnici relevantnih institucija, je već pripremlilo odgovore na upitnik GREVIO komiteta i očekuje se da će ono u punoj mjeri doprinjeti razvoju ove oblasti. Što se tiče osnivanja kriznih centara za žrtve nasilja, ministar je ponovio da će isti do kraja godine biti formirani u Podgorici, Plavu i Petnjici, dok će u sjevernoj regiji nastojati da obezbijede sklonište za žrtve nasilja. Kada je u pitanju saradnja sa predstavnicima civilnog sektora i međunarodnih organizacija u ovoj oblasti, ministar Purišić je saopštio da su razmotrili njihova iskustva i sugestije i da je budžetom opredijeljen veći iznos sredstava za servise podrške žrtvama porodičnog nasilja. U odnosu na ranije

pomenuti Protokol, saopštio je da će se u saradnji sa svim relevantnim predstavnicima raditi na njegovoj reviziji kako bi se unificiralo postupanje i obezbijedili kvalitetni podaci. Takođe će se raditi i na softverskom umrežavanju svih nadležnih organa i medijskoj promociji ovih aktivnosti.

Kenan Hrapović, ministar zdravlja, u svom ponovnom obraćanju je saopštio da navedena sjednica predstavlja veliki iskorak imajući u vidu činjenicu da je tema sastanka izuzetno značajna za čitavo društvo. Tim povodom je istakao da se zajedničkim aktivnostima može dosta toga postići, s tim da se mora raditi na implementaciji sistemskog i zakonodavnog okvira. Kada su u pitanju mjere iz nadležnosti ovog ministarstva, ministar Hrapović je naglasio da su u domovima zdravlja već formirani timovi za realizaciju ovih aktivnosti, što zahtijeva određenu edukaciju koja treba da bude kvalitetna.

Zaključujući raspravu, predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost, Nada Drobnjak, je saopštila da će ovakav vid saradnje biti nastavljen i da isti predstavlja značajan doprinos u razmjeni iskustva u ovoj oblasti. U vezi sa tim, naglasila je da će odbori zajednički sačiniti određene zaključke.

Sjednica je završena u 15 sati i 30 minuta.

Zapisnik sačinila:

Sekretarka Odbora

Slavica Mirković

PREDSJEDNICA/I ODBORA:

Nada Drobnjak

Suad Numanović

Željko Aprcović